

oblast, sebi postave dajati, in Cesar so si v tem le to oblast ohranili, de morajo te postave od Njih potegnene biti, predin veljavnost zadobé.

S tem tedej, ko so Cesar toliko pravic, ki so jih poprej sami imeli, prostovoljno iz rok spustili in jih svojim ljudstvom dali, se je spremenil tudi stan cesarskih gospósk. Tista vsigamogočnost, ki je napihovala že nar manjšiga pisarja, je zginila — in gospóske so zvedile, de niso ljudstva zavoljo njih, ampak de so one zavoljo ljudstva tukej. Marsiktero oblast bojo gosposke popolnoma zgubile, in same soseske ali srenje (Gemeinden) bojo to opravilo prevzele.

Kaj ne, ljubi môji, de so to lepe pravice, vesele reči, za ktere moramo Cesarju serčno hvaležni biti, ki so nas rešili poprejšnje sužnosti!

Ali staro pohišstvo je kmalo razderto, novo se pa ne more takó hitro sozidati. Zidarji noviga pohišstva — naši poslanci v Kromerizu — že dolgo zidajo in zidajo, pa še ni njih delo — naše novo pohišstvo — dokončano, po katerim že vse ljudstva tako silno hrepené. Težko delo je, s katerim imajo opraviti, zato je nismo ravno nejevoljni, de ga nam še niso dokončali — vendar nam tudi oni ne morejo za zlo vzéti, če že komej pričakujemo, de se stariga pohišstva znebimo, in novo prebivališče dobimo.

Dokler pa noviga nimamo, moramo s starim poterpéti, zakaj postave moramo imeti, sicer gré vse navskriž, in nobedin ni varen svojiga premoženja, svojih pravic, in še clo svojiga življenja ne.

Dokler tedej nimamo nove vlade, ki se vstava ali konstitucija imenuje, veljajo še vse stare postave, ki niso bile očitno preklicane, kar vse iz cesarskih oznanil zvéste, ki so v dokladi Novíc natisnjene, in ki se vam tudi po drugi poti na znanje dajejo.

Upamo, de bomo kmalo nove vstavne postave dobili, kér bo 15. dan tega mesca že oblénica, kar so nam Cesar Ferdinand vstavo zagotovili.

Kadar bojo Cesar dodelano novo vstavo svojim ljudstvom oznanili, takrat bomo obhajali velik praznik in od tistiga časa se bo še le začéla nova vlada!

Do tistiga časa moramo starim postavam pokornost skazovati.

Kakor pa smo Slovenci dosihmal vseskozi postavam cesarskim pokorni bili, takó bomo pokorni ostali tudi prihodnjim postavam. Postave morajo biti v vsaki deželi, in postave se morajo spoštovati v vsaki deželi.

Dokler bo tedej svet stal, mora to pri starim ostati, de se postave spoštujejo, in ž njimi tudi gospóske, ki so postavljene, de čujejo za red in varnost, za pokoj in edinost, za zdravje, življenje in premoženje ljudi, ki živijo skupej. Neizrečeno hudo bi bilo na svetu, in tolovajsko življenje bi bilo, ko bi postav ne iméli, in ko bi jih spodobno ne spoštovali! Gorje takim deželam, kjer bi postav ne bilo! kjer bi razvujzdanost kraljevala, de bi si človek ne svojiga premoženja, ne svojiga življenja svést ne bil!

Po novi vladi nam bo pa tudi veliko lože in z večim veseljem postave spoštovati, zato kér smo sami deležni bili danih postav po svojih poslancih v državnim zboru, — zato, kér bomo vse bolj na tanjko vedili, kaj se godí in zakaj se godí.

Zavoljo tega bojo tudi naše gospóske prihodnjič bolj priljudne, kér véjo, de — kakor so Cesar svojo oblast s svojimi ljudstvi delili — tudi one ne bojo več samooblastnice, kakor so dozdej bile.

Kér se bojo prihodnjič soseske ali srenje (Gemeinden) veliko prostejši gibale in se v marsikteri reči same sebe vladale, bo pa tudi treba, de se veliko noviga poprimemo, in to je, de se nihče ne odteguje opravilam, ki ga bojo v prid soseske zadéle. Dozdej je le malo taci mož bilo, ki so se radi pečali s

tacimi opravili ali s tako službo, ki jim ni nič nésla, marveč jim je še clo veliko sitnosti ali nadleževanja prizadajala. Veči del vsak se je rad odtegnil takim opravilam.

Takó pa ne bo moglo prihodnjič več biti. Cesar so nas osvobodili; vstava bo vzéla veliko reči iz rok dozdanih gospósk, in jih bo dala v roke soséskam, zaupnim in prisežnim móžem i. t. d. Tù ne bo veljal več stari nečimerni izgovor: „E! kaj meni to am gré“ — ampak vsak, kateri ima zaupanje v svoji soseski in kterimu bo soseska kako opravilo izročila, ga bo mogel radovoljno in z veseljem prevzeti in marljivo oskerbovati, če ne, se nevredne skazemo svobode, in smo otrokam enaki, kateri se ne morejo sami vižati. Soseskine zadéve (Angelegenheiten) bojo zadéle tudi vsa ciga izmed nas posamesno.

Postave nam bojo že cilj in konec kazale, zakaj de se ima ena in druga reč zgoditi; kakó pa imamo delati, de bo k našimu pridu in v prid cele države, ktere udje smo, to bo mogla naša skerb biti.

Pripravimo se tedej k tem novim občinskim delam, — verzimo staro nečimernost preč, — stopimo v koló svobodnih državníkov, — deržimo se povsod postavnih pót, in lahko se bomo navadili noviga življenja, ktero bo tudi v nar manjši vas séglo, kadar bo oklicana nova vlada, kar naj bi se, Bog daj! kmalo zgodilo.

### **Česki poslanci svojim rojakom zastran regrutiranja.**

Kér so Česki poslanci v Kromerizu slišali, de ne-  
kteri šuntarji ljudi na Českim podpihujejo, de bi se odtegnili regrutiranju, so neutegama razglas na znanje dali, v katerim kakor pravi prijatli opominajo in svarijo svoje rojake, de naj nikar ne poslušajo taci zapeljivcov, kateri si neprenehama prizadevajo, mir in pokoj podkopati in hude prekucije vžgati.

„Vojake moramo imeti“ — pravijo časti vredni rodoljubi — „de pa se ne bo preveč delavnih rok odtegnilo kmetijstvu in rokodelstvu, in de ne bo preveč družin ostalo brez očetov, smo govorili z ministram, de se bo ta reč polajšala, kar koli bo moč. Tega pa nikakor ne moremo poterditi, de poslušate šuntarje in podpihovavce in de se zoperstavljaate povelju gospósk. Pomislite, de terdovratno ravnanje in silno zoperstavljanje se ne veže z konstitucijo, ampak de jo naravnost pokončá. Pomislite nesrečo, ktero bi s tako opornostjo čez svojo domovino pripravili, de bi — kakor toliko družih deželá — potem tudi prišla pod oestro vojaško stisko. Poglejte na Ogersko in druge dežele! Opornost bi bila neumnost, in zoperstavljanje bi bilo oslepenje!“ i. t. d.

### **Volitve za Frankobrod na Krajskim.**

Pretečeni teden so bile na Krajskim v 4 krajih nove volitve za Frankobrod, ki so očitno pokazale, de Krajski nočejo nič opraviti imeti z Frankobrodami, kjer se edini in močni Avstrii grob koplje.

Po tem takim niso Krajski nič volili? Pač, volili so — tode povsod je tako malo volivcov vkupej prišlo, de téh volitev noben pošten človek ne more za veljavne spoznati. Po volitnih postavah našiga avstrijskiga državniga zbora morajo pri vsaki volitvi nar menj tri četertínke (Drei Viertel) volivcov skupej priti, sicer se volitev za veljavno ne spozná — in to je prava, poštena postava. Tudi po družih deželah so enake postave zastran števila volivcov, — samó Frankobrodčani, ki so že izkonca dobro vedili, de bi jim utegnili postavno število njih reč zmešati, niso v tem nobene postave dali, kakor samo to: de izvoljene mora čez polovico (absolute Stimmenmehrheit) imeti, to je, če je — postavimo — 150 volivcov za en volitni kraj odločenih,

je že dovelj, če le trije pridejo, in če dva med temi tremi volivci enimu svoj glas (štimo) dasta!!! — — — O Frankobrodskaja zadovoljnost! O preserčna ljubeznjivost! To so Frankobrodčani dobro vedili, de bi tudi v Kini za Pavlovo cerkev kake 3 volivce skupej spravili, če bi treba bilo, torej so rēkli: Trije naj bojo, to je, „ganz Deutschland muss es seyn!“

Krajnci že od začetka niso clo nobene zaupljivosti do Frankobroda imeli, kēr so vedili, kakó se je zbor v Frankobrodu začel. Nekterim nemškim avstrijskim pisateljem je dopadlo, lani mesca sušca v Frankobrod iti, in tam z nekterimi drugimi Nemci zbor začeti. Noben cesar in noben kralj jih ni poklical, — nobeno ljudstvo jim ni oblasti dalo — zbrali so se ob svojim in ob času lanjskih deržavnih prekucij, in so se, kēr jih je 50 bilo, petdesetinčarji (Fünfziger-Ausschuss) imenovali. Velikanska Nemčija jim je po glavi šumēla, in kēr je ta misel kmalo veliko Nemcam dopadla, so petdesetinčarji kmalo veči imenitnost zadobili. Nemcam tega ne more nobeden očitati, marveč jih mora hvaliti, de jih je misel edinosti tako lepo nadušila — pa kakó je prišla Avstrija v to edinost, kēr je dosihmal le v nekaki rahli deržavni zvezi bila, in kēr veči del Avstrijancov ni nemškiga rodú? — Naš prvi vstavni minister Pillersdorf, kteri — kakor celi svet vé — je hotel vsim strankam práv storiti, je dovolil tudi množici v Frankobrodu, de so se volitve za Frankobrod po Avstrii razpisale, in jo je tako zapletel v dandanašnje zadrēge, iz kterih se še ne vé, kako se bo naše cesarstvo rešilo. Ko bi ne bil Pillersdorf petdesetinčarjev nikdar poslušal, in ko bi jim bil na ravnost odgovoril, kar so sedanji ministri v svojim programu 27. listopada zastran Frankobrodskiga zbora rēkli, bi ne bili ne sedanji ministri, ne celo naše cesarstvo zdej v taki zadrēgi, de §. 2. in 3. visita kot Damoklov mēč nad našo glavo! Nikjer bi se ne bil stari pregovor, ki pravi: „boljši je perva zamēra kot druga“ boljši skazal, kakor v ti reči. Kaj imamo zdej iz Frankobroda pričakovati, ko nesrečna §. 2. in 3. še nista preklicana, — ko se je 64 avstrijskih poslancov v svojim očitnim razglasu našim ministram na ravnost nasproti postavilo, — ko je Prajsovsko vladarstvo že nekoliko razdraženo!

Pa pustimo vse to na strani in vernimo se k volitvam za Frankobrod.

Perva volitev je bila v Ljubljani. Namesto 114 volivcov jih je prišlo samó 23, ki so volili — in ti so izvolili gosp. grofa Karlna Hohenwartha in za namestnika gosp. Drja. del Cotta.

Druga volitev je bila v Kamniku, kjer je mende tudi čez 100 volivcov, pa prišlo jih je le 16, — in ta mērvica je izvolila žlahniga gosp. Jožefa Scheuchenstuela in za namestnika gosp. viteza Miroslava Kreiberga.

Tretja volitev je bila v Postojni, kjer je okoli 160 volivcov, in kjer se je le 50—60 volivcov zbralo, ki so izvolili gosp. Jerasa in za namestnika žlahniga gosp. Karlna Golda. Kakó grōzno je nagnjenje do Frankobroda oterpnilo, se je tukaj očitno pokazalo; lani je prišlo čez 140 volivcov vkupej, ki so izvolili žlahniga gosp. Golda, vērliga Avstrijanca, ki je lani Frankobrodu slovó dal. Letas se jih je zbralo le kacih 50—60.

Četerta volitev je bila v Krajnji. 50 volivcov je prišlo skupej, ki niso nič volili, ampak vsi so enoglasno protestirali in se odpovedali vsaki volitvi za Frankobrod. Dva pisana protesta iz Cerkljān in Selca posēbno krepka. Krajnci in sploh Gorenci govore o dkritoserčno kot pravi prijatli avstrijskiga cesarstva, de naše poslance spoznajo le v Kromerizu in nikjer drugod, in de Avstrijanci nimajo nič v Frankobrodu opraviti, kēr avstrijskim deželam imajo samo naš Cesar z našim deržavnim zborom postave dajati in

noben drug. Naše dežele zdej niso tako bogate, de bi mōgle denarje še za poslance po ptujim trositi, ki nikakor ne morejo upati, de bi tisto stranko premagali, ki v Frankobrodu Avstrijo podkopuje.

Peta volitev bo 8. dan tega mesca v Mirni.

To je resnični stan krajnskih volitev za Frankobrod. Nadjamo se, de bo naše c. k. deželno vladarstvo ta stan ministram na Dunaji odkritoserčno na znanje dalo in razložilo: koliko bi bilo imelo volivcov biti, in koliko jih je bilo, de tedej take volitve, pri kterih večidel še četertinka ni pričijoča bila, nobene veljavnosti nemorejo imeti, čeravno bi utegnili izvoljencimale množice zoper voljo večine (der Majorität) krajnskiga ljudstva v Frankobrod iti! Gospodam ministram morajo misli in vošila vsih deželā natanjko znane biti, sicer jim prave podpore manjka, na katero se zamorejo pri svojih napravah in poveljih ravnati.

### ***Iz deržavniga zbora.***

Na dalje je v cerkvēnih rečēh deržavni zbor skorej enoglasno tōle sklenil:

§. 12. „Nobena véra ne vžíva v deržavi posebnih pravic (predpravíc).“

„Deržava ne more nobeniga siliti k cerkvenim praznim opravilam sploh, sosēbno pa k dolžnostim take vére ne, ktera ni njegova.“

„Ravno tako ne more deržava nobeniga siliti, de bi dolžnosti spolnil, h kterim se je kdo po duhovskim posvečenji (žēgnih) ali po redstvinci obljubi (Ordensgelübde) zavezal.“

Oznanjeno je bilo ta dan v zboru, de je odbor, kterimu je bilo izdelovanje vstavne osnóve izročeno, svoje delo še tako delječ dognal, de bo kmalo vstava prišla v posvetovanje in k sklepu, ktero že takó željno pričakujemo. — Naš poslanec gosp. Ullepič je vprašal: kakó de je to, de zavoljo ponižanja solne cene še ni nova postava dana? Minister denarstva jo je berž berž obljubil.

### ***Kako nekteri ljudjē konstitucijo razumejo.***

V Višavi na Marskim ste spile dve družini v neki kerčmi veliko vina in vóla. Ko jima kerčmār rajtingo naredí, se branite plačati rekoč: „Ne platime nič, wēil máme konstituci“ to se pravi po našim: Ne plačamo nič, sej imamo konstitucijo. To bi bila konstitucija, de Bog pomagaj!

### ***Kmetijska šola v Ljubljani.***

Kmetijska šola v domačim jeziku v Ljubljani je takó polna, de skorej prostora zmanjkuje. Čez 100 jih hodi v to šolo; med temi tudi en kmet iz Bučke iz Dolenskiga, eden pa clo iz Radgone iz Štajarskiga. Gosp. Dr. Orel učí kmetijstvo sploh; gosp. Dr. Dežman pa sadjorejo posebej vsako saboto. Spomladi in polēti ne bosta učenika samo pri bukvah ostalo, ampak bosta na vertu in na polji poduk djansko (practisch) razjasnovala. Mladosti sploh, posebno pa prihodnjim učiteljem, ki pridejo na deželo, bojo te znanstva silno potrebne. In vender sta nam učenika povedala, de ni ne eniga Ljubljanskih šolskih pripravnikov (Präparanden) v to šolo zapisanih. Kakó je to? Ali ne vedó, de se je ta šola začēla? Ali že morebiti hodijo v nemško kmetijsko šolo, kar bi tudi práv bilo. Če pa nikamur ne hodijo, zakaj zgubivajo lepo priložnost, de bi se učili vednosti, ktera je po ministerskim ukazom vsim pripravnikom naložena! Žalostno je, kaj taciga slišati.

### ***V rečēh kmetijske družbe.***

Velki kmetijski zbor na Dunaji se bo začel na sv. Jožefa dan. (Na Estrajskim ni na sv. Jožefa dan praz-

*Frederik V. Kmet*